

HUISZWALUWTELLING 1980

=====

C.A. van Lambalgen

Inleiding:

Als vervolg op de tellingen van 1978 en 1979 werd in de subgroep Avifauna besloten ook in 1980 een Huiszwaluwtelling uit te voeren. Hiermee werd beoogd na te gaan of in de loop van een aantal jaren de populatie van Huiszwaluwen in het werkgebied van de VWG aan sterke veranderingen onderhevig is. Gelukkig zijn in 1980 bijna alle tellers van voorgaande jaren bereid gevonden opnieuw hun steentje bij te dragen.

Methode:

De gebruikte telmethode was in 1980 dezelfde als de in 1978 en 1979 toegepaste. De meeste van de in de tabel vermelde telgebieden zijn opnieuw onderzocht op de aanwezigheid van nesten van de Huiszwaluw.

De data van inventarisatie lagen grotendeels in de maanden juli en augustus. Naar aanleiding van mijn eigen ervaringen in 1979 in Eembrugge (1), waar veel Huiszwaluwen op een donkere ondergrond nestelden, leek het mij interessant dit aspect eens voor het gehele gebied te onderzoeken.

Daarom is in 1980 gevraagd dit aspect apart op de tellijsten te vermelden.

Resultaten:

Al toen de eerste reeks telformulieren binnenkwam, ontstond de indruk dat er in 1980 opnieuw minder Huiszwaluwen gebroed hadden in ons telgebied ten opzichte van voorgaande jaren.

In 1979 was reeds een teruggang gekonstateerd (1) en deze heeft zich in 1980 voortgezet.

Werden er in 1978 nog 1039 nesten geteld en 1127 nesten geschat, tabel 1 laat zien dat deze getallen in 1979 daalden naar 927 en 1067 om in 1980 opnieuw te dalen naar 791 en 971.

Hierbij moet dan wel opgemerkt worden, dat een aantal gebieden in 1980 niet geteld zijn, zodat voor vergelijking van deze aantallen het beste van de schattingen uitgegaan kan worden.

Er werd niet geteld in de gemeentes Vreeland, Hollandse Rading, Hilversum, Bussum en Eemnes. De gemeentes Weesp, Ankeveen en Muiden werden slechts gedeeltelijk geteld. Wel werd dit jaar voor het eerst het aantal nesten op het terrein van de chemische fabriek te Naarden exakt geteld, hetgeen tevens een nieuwe kolonie opleverde.

Niet in iedere gemeente was er sprake van een teruggang van het aantal nesten.

In bijvoorbeeld Huizen en Nederhorst den Berg was zelfs sprake van een toename.

Het was enige leden van de VWG opgevallen dat in 1980 de Huiszwaluwen in grote getale pas eind mei aanwezig waren.

Om hier uit af te leiden, dat dit een geringer aantal broedparen tot gevolg heeft gehad, lijkt mij te gewaagd.

Tabel I. Aantallen nesten.

Plaats/gemeente	1978		1979		1980	
	geteld	geschat	geteld	geschat	geteld	geschat
Blaricum	46	46	55	55	40	40
Laren	2	2	2	2	2	2
Loenen	54	58	49	49	42	42
Vreeland	13	15	-	15	-	10
Hollandse Rading	10	10	-	10	-	8
Huizen	221	221	167	167	178	190
Naarden	34	34	24	44	48	48
Hilversum	-	-	-	-	-	-
Bussum	17	17	7	7	-	5
Eemnes	40	50	33	50	-	40
Eembrugge	27	27	54	54	39	39
Eemdijk	9	9	13	13	20	20
Weesp	46	65	76	76	49	70
Nigtevecht	26	26	20	20	12	12
Nederhorst den Berg	56	60	40	40	50	50
Loosdrecht en						
Breukelerveen	86	110	153	153	97	101
Ankeveen	27	27	27	27	8	23
's-Graveland	81	81	65	65	62	62
Kortenhoef	49	49	48	48	44	45
Nieuwersluis	6	10	12	12	4	4
Muiden + Muiderberg	189	210	82	160	96	160
totaal	1039	1127	927	1067	791	971

Behandeling per gemeente/plaats: (tussen haakjes de namen van de tellers)

Blaricum: (P. Dieperink) Volledig geteld.

Er werden 40 nesten gevonden met een duidelijke voorkeursrichting N.NO, allemaal op een lichte ondergrond.

Laren: (P. Dieperink) Volledig geteld.

Evenals in 1978 en 1979 op dezelfde plaats 2 nesten gevonden.

Loenen: (J.P. Seyffert) Volledig geteld.

Dit jaar waren er 42 nesten aanwezig, alle op een lichte ondergrond.

Vreeland: Dit jaar niet geteld.

Geschatte aantal nesten: 10.

Eind juli werden hier + 85 Huiszwaluwen zittend op een draad langs de weg, waargenomen.

Hollandse Rading: Dit jaar niet geteld.

Geschat aantal nesten: 8.

Huizen: (W.E. Cohen, A. Pluister) Bijna volledig geteld.

Geteld aantal nesten: 178.

Op grond van het feit dat niet helemaal volledig geteld is, lijkt een schatting van 190 nesten niet te hoog.

Er is een duidelijk herstel ten opzichte van 1979
waarneembaar, het aantal van 221 in 1978 is echter nog
niet bereikt. Grootste aantal aan één gebouw: 62 nesten.

Naarden: (J.A. Reddingius, H.W. Reddingius-Schreuder) telgebied
Vesting en terrein van Naarden Internationaal werd
volledig onderzocht.
Aantal nesten vesting: 21 en N.I.: 27.
Alle nesten op een lichte ondergrond.
Grootste aantal nesten aan één gebouw: 17

Hilversum: Dit jaar niet geteld.
Op grond van de gegevens van vorige jaren is het geschatte
aantal nesten: 0.

Bussum: Dit jaar niet geteld.
Schatting: 5 nesten.

Eemnes: Dit jaar niet geteld.
Schatting: 40 nesten.

Eembrugge: (C.A. van Lambalgen) Volledig geteld.
Dit jaar werden 39 nesten geteld. Duidelijk minder dan in
1979. Grootste aantal nesten aan één gebouw: 19.
Er bevonden zich hier 26 nesten op een donkere ondergrond.

Eemdijk: (C.A. van Lambalgen) Volledig geteld.
Er werden dit jaar 20 nesten geteld. Een relatief grote
toename, mogelijk veroorzaakt door de afname in Eembrugge?
Van deze nesten zaten er 2 op donkere ondergrond.

Weesp: (J.W. van Galen-Last) onvolledig geteld.
Er werden dit jaar in het deel ten zuiden van de Vecht en
ten oosten van de Van Houtenlaan 49 nesten geteld.
Hiervan waren er 41 op lichte ondergrond en 8 op donkere
ondergrond.
Het grootste aantal nesten aan één gebouw was 24.

Nigtevecht: (J.W. van Galen-Last) Volledig geteld.
Er werden dit jaar maar 12 nesten geteld tegenover 20 in
1979 en 26 in 1978.
Van deze 12 nesten waren er 10 op een lichte en 2 op een
donkere ondergrond gebouwd.

Nederhorst den Berg: (T. Stoker en P. Lodewijkse) Volledig geteld.
50 nesten gevonden, tegen 40 in 1979 en 60 in 1978.
Er is dus weer sprake van enig herstel na de terugval in
1979.
Alle nesten waren op lichte ondergrond gebouwd.

Loosdrecht en Breukelerveen: (N. Dwars, L.J. Dwars-van Achterbergh en
M.E. Hartman) Volledig geteld.
Er werden in 1980 97 nesten geteld tegen 153 in 1979 en
86 in 1978. Was 1979 hier een extreem goed jaar? Er is in
ieder geval in dit gebied een grote terugval te konstaten.
Het grootste aantal nesten aan een gebouw was 6.
Verder erg veel verspreid liggende enkele nesten.

Ankeveen: (F.v.Klaveren, R.G.Moolenbeek) Onvolledig geteld.
Er werden 8 nesten geteld, maar bij beschouwing achteraf kon
de konklusie getrokken worden dat er ongeveer 23 geweest zijn.

's-Graveland: (F.v.Klaveren) Volledig geteld.

62 nesten geteld. Het aantal is ten opzichte van 1979 redelijk stabiel gebleven.

Alle nesten hadden een lichte ondergrond en het grootste aantal nesten aan één gebouw was 11.

Kortenhoeft: (A.P. Vermeule en F.v.Klaveren) Volledig geteld.

In het totaal werden hier 44 nesten geteld.

Alle nesten werden ook hier op een lichte ondergrond gebouwd te zijn.

Grootste aantal nesten aan één gebouw was 9, dit was aan het pand Kortenhoeftsedijk 159.

Nieuwersluis: (J.P. Seyffert) Volledig geteld.

In het totaal waren hier nog 4 nesten aanwezig ten opzichte van 12 in 1979.

Ook hier is een opmerkelijke daling waar te nemen.

Muiden/Muiderberg: (A.P. Vermeule) Muiderberg is volledig geteld en Muiden is niet geteld.

In Muiderberg werden 96 nesten geteld.

Er waren twee kolonies, waarvan de grootste 20 nesten telde en de andere 12 nesten. Deze bevonden zich beide aan de Dijkweg.

Kolonies:

Onder een kolonie wordt bij deze tellingen verstaan: een groep nesten van 10 of meer aan één gebouw.

In 1980 waren de volgende kolonies aanwezig:

Tabel II. Aantallen kolonies met nesten.

Gemeente/plaats	adres	aantal nesten
's-Graveland	J. Burgerlaan 27	11
Nederhorst den Berg	Reeweg 5	10
Muiderberg	Dijkweg 1	20
	Dijkweg 2	12
Weesp	Utrechtseweg 118	24
Naarden	Naarden International	17
Eembrugge	Eemweg 106	19
Huizen	Havenstraat 73	26
	Havenstraat 83	62
	Havenstraat 95	32

In 1980: 10 kolonies met samen 233 nesten = 30% van het totaal.

In 1979: 10 kolonies met samen 225 nesten = 24% van het totaal.

In 1978: 7 kolonies met samen 246 nesten = 24% van het totaal.

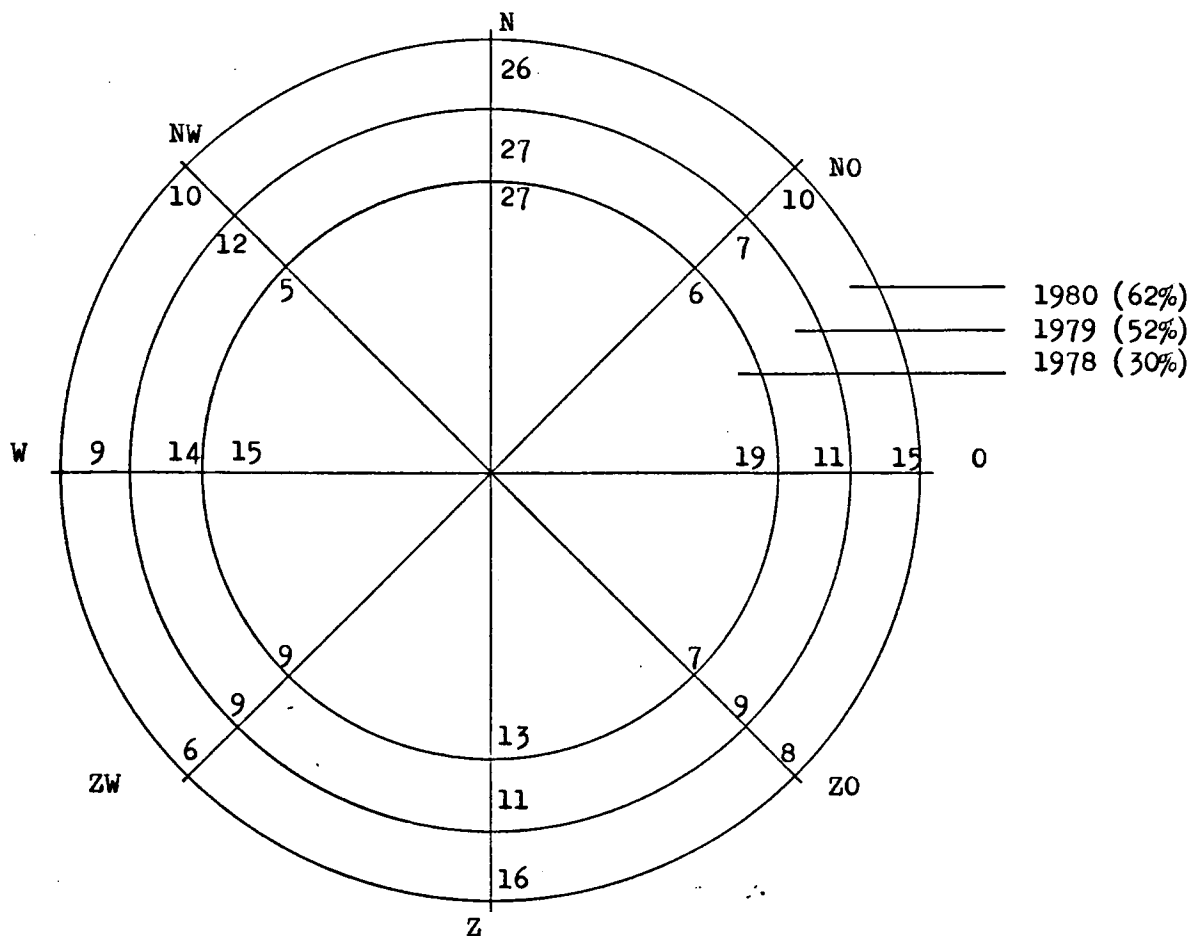
Voorkeurswindrichting van de nesten:

Van de 791 getelde nesten is bij in het totaal 493 op de plaatsing ten opzichte van de windrichting gelet.

Dit is bij 62% van de getelde nesten. In 1979 was dit percentage 52% zodat er dit jaar iets beter op gelet blijkt te zijn.

Als we, zoals bij de vorige tellingen is verondersteld een

De lokatie van de nesten in percentages per windrichting.

voorkeursrichting waarschijnlijk achten, en we gaan ervan uit dat, voor een bepaalde windrichting als zodanig gekenmerkt wordt, er 10% of meer van de nesten aan deze zijde van een gebouw bevestigd moeten zijn, zou de voorkeursrichting tussen NW, N, NO en O liggen.

Een vreemde uitschieter is het grote aantal nesten op het zuiden dat 16% geeft.

Het trekken van een duidelijke konklusie over een voorkeurswindrichting wordt hierdoor verhinderd, temeer omdat dit percentage niet veroorzaakt wordt door één grote kolonie, maar juist door verspreid liggende nesten.

In de onderstaande grafiek zijn van binnen naar buiten gezien de percentages van respectievelijk 1978, 1979 en 1980 vermeld.

Hierin is te zien dat het percentage in het westen iest afneemt en tussen NO en NW iets toeneemt.

Of hier duidelijk iets valt af te leiden is na drie jaar tellen moeilijk te zeggen.

Voorkeur voor kleur van de ondergrond:

Tijdens de reis op weg naar Falsterbo in Zweden in het najaar van 1980 hebben vele de mooie krijtrotsen op het eiland Mön aan de oostkant van Denemarken kunnen bewonderen.

Dit was voor mij de eerste maal dat ik Huiszwaluwnesten zag, die niet tegen huizen aan gemetseld waren, maar tegen de krijtrotsen. Philippona (2,3) schreef al dat de Huiszwaluw ook in de Alpen broedt tegen de rotsen en in Groot Brittannië en andere landen tegen kliffen.

De overeenkomst tussen de kleur van deze natuurlijke nestondergrond en de kleur van de nestondergrond in ons telgebied vond ik zeer treffend.

Bij de tellingen in 1980 is bij 558 van de 796 getelde nesten gelet op de kleur van de ondergrond (70%). Hiervan waren 520 nesten op een lichte ondergrond gebouwd (93%), en 38 nesten hadden een donkere ondergrond (7%).

Het grootste deel hiervan werd in Eembrugge waargenomen, namelijk 26 nesten op donkere ondergrond. Hier was dit verschijnsel echter al eerder gekonstateerd (1).

Het donker schilderen van de daklijsten is al eens meer een hinderpaal gebleken voor het nestelen van Huiszwaluwen (4).

In Eemdijk zegt men het bewust toe te passen om de Huiszwaluwen te weren.

Samenvatting en konklusie:

In 1980 hebben naar schatting ca. 1000 Huiszwaluwparen gebroed in het werkgebied van de VWG Het Gooi en Omstreken.

In 1979 was dit aantal ca. 1050 en in 1978 ca. 1125. Er lijkt dus sprake te zijn van een teruggang in aantal.

Een voorkeurswindrichting voor de nesten lijkt te liggen tussen NW, N, NO en O.

Er is een duidelijke voorkeur voor de keuze van een lichte nestelondergrond.

De afname van het aantal nesten is een duidelijk argument om de telling in 1981 voort te zetten. Ik hoop dat we dan ook de niet of gedeeltelijk getelde woonkernen mee kunnen tellen om een nog beter inzicht in de aantallen te krijgen.

Voor 1980 in ieder geval alle tellers bedankt voor de medewerking en ik hoop ook in 1981 weer een beroep op u te mogen doen.

Literatuur:

- (1) P. Dieperink; Huiszwaluwtelling 1979; Korhaan 2 jrg. 14, 1980 blz. 51 t/m 56.
- (2) J. Philippona; De Huiszwaluw, aantallen en verspreiding in Nederland; De Levende Natuur 77 (1974) blz. 34 t/m 43.
- (3) J. Philippona; De Huiszwaluw, bekend en toch onbekend; De Lepelaar nr. 60, 1979; blz. 56 t/m 58.
- (4) B. Bleeker; Iets over Huiszwaluwen; Vanellus nr. 6, 31e jrg., 1978 blz. 190.